

๖๖. ความรู้ได้เฉพาะตนคือธรรมย่อยเกื้อกูลบรมธรรม

Being Directly Experienceable as Sub-Theory for the Great Theory

ขอน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

In Honor of the Blessed One of the Fully Enlightened One

By Nithee Siripat – Siripat.com and Academiae Network. 2016

ความสำคัญของบทความ

หลักการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมควรแก่ธรรมด้วยกันทั้งหลายนั้น เรียกว่า “**สัมมานุสัมมปฏิบัติ**” โดยรวมย่อมหมายถึงการดำเนินชีวิตตามครรลองธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้า นั่นคือ “**หลักมัชฌิมาปฏิปทา**” ที่ประกอบด้วย (๑) **อริยมรรคมีองค์ ๘** และ (๒) **อริยสัจจ์ ๔** ในการศึกษาปฏิบัติ คือ “**ไตรสิกขา: สីล-สมาธิ-ปัญญา**” ในการพิจารณาไตร่ตรองเลือกเฟ้นธรรมข้อใดมาปฏิบัติในชีวิตและในวิปัสสนาภูมินั้น ต้องมีความสามารถพิจารณาถึงความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยที่แสดงผลส่วนรวมแก่กันและกัน ที่เป็นไปตาม “**หลักอภิปัจจยตา-ปฏิจจสมุปบาท**” หรือเรียกอีกอย่างว่า “**ปัจจยการ-ตลตา**” [ปัจจัย ๒๔] หมายถึงลักษณะหรืออาการแห่งความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งทั้งหลาย ที่สิ่งหนึ่งหรือสภาวะธรรมอย่างหนึ่ง เป็นองค์ประกอบที่ช่วยเอื้อ เกื้อหนุน ค้ำจุน เป็นเหตุ หรือเป็นเงื่อนไข ให้สิ่งอื่น หรือสภาวะธรรมอย่างอื่น เกิดขึ้นคงอยู่ หรือเป็นไปอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้น ธรรมใดๆ ที่ถือปฏิบัติในชีวิตของความเป็นชาวพุทธนั้น ที่ถือเป็นข้อธรรมย่อยใดๆ ย่อมมีนัยสำคัญสื่อถึงปรมาตมแห่งบรมธรรม นั่นคือ ความสำเร็จในการศึกษาและปฏิบัติจนเห็นความเป็นจริงได้ด้วยการตรัสรู้ด้วย “**สัมโพธิญาณ-อาสวักขญาณ**” จนบรรลุถึงพระนิพพานได้ ฉะนั้น สารสำคัญแห่งการปฏิบัติธรรมนั้น คือ การหมั่นพิจารณาธรรมในภาวณากรรมฐานอยู่เนืองๆ [มนสิการกรรมฐาน-อนุปัสสนากรรมฐานทั้งหลาย] ด้วยความอดทนอดทนอย่างมีขันติจริงๆ โดยเฉพาะ “**อนุปัสสนา ๗**” อันเป็นแหล่งกำเนิดปัญญาญาณ-ภาวณามยปัญญา นั่นคือ “**ปฏิสัมภิตา ๔**” หมายถึง ปัญญาแตกฉาน [ความหมาย-ธรรม-ภาษา-ปฏิภาณ] ได้แก่ (๑) **อนิจจานุปัสสนา-พิจารณาเห็นความไม่เที่ยง** (๒) **ทุกขานุปัสสนา-พิจารณาเห็นความเป็นทุกข์** (๓) **อนัตตานุปัสสนา-พิจารณาเห็นความไม่มีตัวตน** (๔) **นิพพิทานุปัสสนา-พิจารณาเห็นความน่าเบื่อหน่าย** (๕) **วิราคานุปัสสนา-พิจารณาเห็นความคลายกำหนด** (๖) **นิโรธานุปัสสนา-พิจารณาเห็นความดับกิเลส** และ (๗) **ปัญินิสัสกานุปัสสนา-พิจารณาเห็นความสลัดทิ้งกิเลส.**

บทความที่ ๖๖ ประจำปี ๒๕๕๕ – ความรู้ได้เฉพาะตนคือธรรมย่อยเกื้อกูลบรมธรรม

องค์ความรู้ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากการเจริญภาวนาเฉพาะบุคคลนั้น คือ แนวทางปฏิบัติที่มีความหลากหลายปลีกย่อยขึ้นอยู่กับจริตของแต่ละบุคคล แต่ต้องเป็นข้อธรรมย่อยที่สนับสนุนและสอดคล้องตามหลักธรรมใหญ่ อันเป็นแก่นแท้ นำไปสู่ความตรัสรู้ได้ด้วย “สัมมาสัมโพธิญาณ” หมายถึง ปัญญาตรัสรู้โดยชอบด้วยตนเอง ส่วนแนวทางดำเนินประพฤติปฏิบัติธรรมนั้น เรียกว่า “ธัมมานธัมมปฏิบัติ” กล่าวโดยรวมคือ การปฏิบัติธรรมเหมาะสมแก่ธรรม นั้นเอง แต่อย่างไรก็ตาม แนวทางการปฏิบัติธรรมนั้น จะต้องไม่ทิ้งจากถ่วงลอยเดิมของหลักธรรมที่เป็นแก่นแท้ของพระศาสนา ที่เรียกว่า “ปฏิบัติสัตถธรรม” หมายถึง สัตถธรรมคือปฏิบัติทาอันจะต้องปฏิบัติ ได้แก่ *อริยอฏฐังคิกมรรค* หรือ *ไตรสิกขา* คือ *ศีล-สมาธิ-ปัญญา* และพระสัตถุศาสน์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่การสร้างลัทธิในพระพุทธศาสนาขึ้นใหม่ ด้วยการบรรลุถึง “สัจภาวะแห่งพุทธะ” อย่างเช่น ปัจเจกพุทธะ หรือ อนุพุทธะ ความชาญฉลาดแห่งปัญญาแตกฉานด้วย “จตุปฏิสัมภิทาญาณ” นั้น พระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าผู้บรรลุถึงขั้น “พระอรหันตนิมิตตเจ้า” หรือ “พระอรหันตเจ้า” ย่อมมีปัญญาล้ำเลิศแห่งยุคนี้ๆ อย่างเช่น พระสงฆ์สาวกแห่งยุคโลกาภิวัตน์หรือยุคศตวรรษที่ ๒๑ นี้ ย่อมมีมุมมอง กระบวนทัศน์ โลกทัศน์ อันเป็นความเชื่อ ความคิดเห็น ทักษะคิด ที่แสวงถึง “วิสัยทัศน์อันกว้างไกล” [The Wider Visions] ตามความก้าวหน้าอันล้ำยุคแห่งเทคโนโลยี ซึ่งจะเป็ข้อปฏิบัติไม่ได้ เพียงแต่สถาบันศาสนาจะปฏิรูปแนวคิดและแนวปฏิบัติอย่างชาญฉลาดด้วยไหวพริบปฏิภาณอย่างไร ที่ยังคงรักษาสภาวะอันแท้จริงแห่งความเป็นพุทธะ นั่นคือ (๑) *ความเป็นผู้รู้* (๒) *ความเป็นผู้ตื่น* และ (๓) *ความเป็นผู้เบิกบาน* รวมทั้ง (๔) *ความเป็นผู้ไม่ประมาท* กล่าวโดยสรุป คือ การประพฤติปฏิบัติตามทั้ง (๑) *ปฐมพุทธโอวาท ๓* กับ (๒) *ปัจฉิมพุทธโอวาท ๑* หรืออีกนัยหนึ่ง การปริวรรตพระศาสนานั้น ต้องตั้งอยู่บนความจริงตามพระธรรมวินัย คำสอน ของพระพุทธเจ้า โดยมีจุดสำคัญสูงสุดเพื่อการดับทุกข์ของชีวิตเท่านั้น ไม่ใช่เป็นไปเพื่อการครอบครองโลกมนุษย์ด้วยเทคโนโลยีล้ำสมัยแต่ประการใด เพราะฉะนั้นอย่าไปเข้าใจผิดกับความแปรปรวนเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมทั่วโลก ดังนั้น พุทธศาสนาไม่ใช่มีแต่ในประเทศไทยแห่งเดียว แต่พระธรรมวินัยนี้ได้กระจายเผยแผ่ออกไปทั่วโลก และเกิดการผสมผสานกับวัฒนธรรมในชุมชนต่างๆ ทั่วโลกเช่นกัน ความหลากหลายเบี่ยงเบนจากพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้านั้น ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำผลประโยชน์จากการวิวัฒน์ปัญญาญาณในการเจริญภาวนานั้น มาประยุกต์ดัดแปลง คือ “การต่อยอดปัญญา-การต่อยอดความรู้” ในศาสตร์สมัยใหม่สาขาต่างๆ จนลืมนัดดูประสงค์หลักของพระศาสนาไปอย่างสิ้นเชิง ไม่ใช่เพื่อการดับทุกข์ของตนอย่างแท้จริง แต่เป็นเรื่องการพอกพูนกิเลสด้วยสังโยชน์ แทนที่จะเป็นความไม่พอกพูนกิเลสด้วยอปยะ และไม่ประกอบทุกข์หรือไม่แสวงหาเครื่องผูกมัดด้วยวิสังโยค ความชื่นชมกับสิ่งอำนวยความสะดวกสบายจนลืมนัดดูถึงสภาพที่แท้จริงของความทุกข์นั้น ทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมหลงไหลเพลิดเพลินกับโลกและสังขารทั้งหลาย ลืมปฏิบัติธรรม ลืมฝึกเดินจงกรม ลืมนั่งสมาธิ ไปได้เช่นกัน นั่นคือ ยินดีปราโมทย์กับ “สังสารทุกข์” เพราะไม่มี

สติสัมปชัญญะด้วยสังวร ธรรมชาติของมนุษย์ทั่วไป ผู้เป็นชนหลงทิศ ย่อมพอใจติดใจกับความสุขกายสบายใจ มีอวิชาเข้ามาปิดบังความคิดปัญญาที่จะเห็นธรรมทั้งปวงตามเป็นจริง ไม่เกิดปัญญา-**อธิปัญญาธรรมวิปัสสนา** รู้เห็นตามเป็นจริง-**ยถาภูตญาณทัสสนะ** แต่พอบรรลुरुธรรมวิเศษบางอย่างได้ในวิชา กลับวิ่งกลับไปหาการตอบสนองกิเลสตัณหา เพื่อแสวงหาลาภยศสรรเสริญและสุขแบบปุลชนทั่วไป เข้าลักษณะพากันแข่งร่ำแข่งรวยกันทั้งสังคม เข้าสู่เส้นทางแห่งความฉิบหายพ้อๆ กัน ปฏิเสธไม่ยอมรับเส้นทางแห่งอริยมรรค เส้นทางแห่งนิพพาน ฟังแล้วปวดหัวไม่สบายตัวเป็นไข้กันเปล่าๆ ตามลักษณะอาการดังกล่าวนี้คือ ความฟุ้งซ่านของจิต ความเสียดสีวิปลาส ความมีสติพินเพื่ออนสับสนในธรรมที่ปฏิบัติ รู้เห็นนิดๆ หน่อยๆ ก็มีปรารถนาอยากเปิดสำนักปฏิบัติธรรมหรือตำหนักสร้างทรง ถ้าอาการหนักหน่อย ขออนุญาตเปิดเผยแผ่ลัทธิใหม่ของพระพุทธศาสนา ประเด็นข้อนี้ ขอให้ชาวพุทธทั้งหลาย ใช้วิจารณ์ญาณไตร่ตรองถึงฐานะของพระศาสนาให้ค้อย่างถ่องแท้ อะไรคือของจริงเป็นแก่นแท้ และอะไรเป็นของปลอมของพวกอสังฆหรือพวกนอกศาสนา จะได้ไม่ถูกจัดอยู่ในกลุ่ม “**ชนผู้หลงทิศ**” ฉะนั้น จุดมุ่งหมายหลักของการปฏิบัติธรรมตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้านั้น ได้แก่ (๑) **การดับทุกข์ของตน** และ (๒) **การบรรลुरुธรรมขั้นสูงสุดแห่งพระบรมธรรม** นั่นคือ “**การดับขั้นธปรินิพพาน**” [อรหัตตผลวิมุตติ] ด้วยเหตุนี้ การตั้งมั่นด้วยปณิธานในการปฏิบัติธรรมจึงเป็นจุดหมายการบรรลुरुถึง “**พระนิพพาน-อมตชาติ-บรมธรรม**” ไม่ใช่การหลงมกมายในโลกธรรม การเสพสุขสบายในโลกียะใดๆ ทั้งสิ้น มิฉะนั้น การประพตติปฏิบัติธรรมที่ดำเนินมาทั้งหมด ก็ไร้ความหมาย ไม่เกิดประโยชน์สูงสุดโดยปรมาตต์ และกลายเป็นการหลอกตัวเองและผู้อื่นในเวลาเดียวกัน ข้อคิดเป็นคติเตือนใจของผู้ปฏิบัติธรรม นั่นคือ ไม่ประกอบทุกข์-**วิสังโยค** ไม่ไปมักใหญ่ใฝ่สูงพอกพูนกิเลส-**อปยยะ** แต่ให้มักน้อยด้วยสันโดษ-**อัปปิจจตา-สันตุภูฏี** และประกอบความเพียร-**วิริยารัมภะ** ซึ่งทำให้เป็นคนเลี้ยงง่าย-**สุภรตา** ทั้งหมดย่อมกลายเป็นบาทฐานสำคัญนำไปสู่ “**ความตรัสรู้-สัมโพธิะ**” จนบรรลुरुนิพพานได้จนถึงที่สุด นอกจากนี้ การปฏิบัติธรรม คือ การค้นหาความลึกลับของธรรมชาติ ก็ให้พยายามปฏิบัติตนให้เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ จึงจะรู้เห็นความจริงตามกฎธรรมชาติได้จริง องค์ความรู้เล็กๆ หน่อยๆ ที่เกิดจากการเจริญภาวนาจนเป็น “**ภาวนามยปัญญา**” และสะสมเป็นปัญญาญาณต่างๆ จนเจริญไพบูลย์ด้วยปัญญาภูมิอันพร้อมที่จะรู้ประจักษ์แจ้งในธรรมในนามรูปแห่งเบญจขันธ์ อันเป็นจิตวิญญาณของตน อย่างรู้แจ้งแทงตลอดจริงๆ นั่นคือ ความตรัสรู้ด้วยตนเอง-**สัมมาสัมโพธิญาณ** ปัญญาไหวพริบแห่งปัญญาแตกฉาน [ปฏิสัมภิตา ๔] ย่อมเกิดจากการพิจารณาอยู่เนืองๆ ด้วยอนุปัสสนาทั้งหลาย หรือ **มหาวิปัสสนา ๑๘** ซึ่งต้องอาศัยเวลามากมายพอสมควร จนกว่าจะเกิด “**ธรรมสามัคคี-ญาณสัมปยุตต์**” ในขั้นตอนของการตรัสรู้ กล่าวโดยสรุป การรักษาศีลให้บริสุทธิ์ด้วยการกระทำดี การชำระจิตให้สะอาดเบิกบานอยู่กับความจริงโดยปรมาตต์ ย่อมเกิดความรู้แจ้งเห็นจริงด้วยวิชา และการชำระปัญญาให้บริสุทธิ์จากความวิปลาสอคติ ย่อมเกิดการหยั่งรู้ธรรมตามกฎธรรมชาติแห่งไตรลักษณ์ ฉะนั้น การสะสมองค์ความแห่งปัญญาทั้งหลายด้วยการเจริญภาวนา อันเป็นข้อธรรมย่อยๆ อย่างประจักษ์แจ้งต่อเนื่องพอกพูนด้วยญาณที่จะ

มารวมกันสะสมกลายเป็นอาณาจักรแห่งธรรม จนทำให้รู้เห็น “สัจภาวะแห่งนิพพาน” ได้ในที่สุดอันเกิด
ได้เฉพาะตน แล้วก้าวไปสู่ความเป็นสากลแห่งบรมธรรมในเบื้องปลายเช่นกัน.

